

Sirató

Kedves László! Kedves Vörös Laci! Főszerkesztő Uram!

Amikor drága Nellike, életed hű párja valamikor szeptember elején fölhívott, hangja bizony fájdalmasan szomorú volt, amint mondotta: hogy aligha lesz kivitelezhető mostanában az az út, az a tervezett „nagy utazás”, melyet Pelyach István történész barátunk gondolt el és szervezett Neked októberre, Budakeszire a Széchenyi Körbe, mert egészségi állapotod nem engedi. És csöppnyi szünet után kimondta a gyilkos kór nevét is. Halasszuk későbbre, mondtam, amikor majd nyugodtan vállalkozhatsz az útra... Aztán nagyon nyugtalan lettem, mégis nagyon reménykedtem, hogy most is győzni fogsz, mint annyiszor, kapsz még haladékot s meggyógyulsz.

És ülünk megint együtt, mint tavaly novemberben Szegeden, a Móra Kollégiumban, s mesélsz azokról a lidérces, embert- és barátságokat próbáló évekről, tárgyilagosan, szépen, néha már humorral s derúvel is, mesélsz a *nyűszítve támadó gyávaság koráról... a szigorúan ellenőrzött mondatok koráról...* Aztán néhány nap múlva már vészjóslóbb hírek jöttek kórházi ágyad mellől. Te már akkor nagyobb utazásra készültél... és vívtad az utolsó csatát, melyet senki emberfia meg nem kerülhet. Nellike azt kérdezte fátyolos hangon: az elkövetkező napokban vagy hetekben itthon leszek-e, mármint Magyarországon, mert... nem mondom tovább. Kicsit megfordult velem a föld...

Halálod híre, szeptember 24-én, Szent Gellért napján valahai alma materemben, Pannonhalmán ért utol. Éppen volt tanárain nyughelye felé indultam, sok jószágukért, emberségükért hálaadó imákkal a szívemben. S akkor önkéntelenül is a Te legkedvesebb költőd, Ady Endre imádságos versét kezdtem el mondani, csak Rád gondolva, hogy tán nem szenvedtél sokat azon a reggelen, mert Téged is immár visszavonhatatlanul: „*Csendesen és váratlanul átölelt az Isten*”

Nellike már akkor megjelölte ezt a napot, utolsó találkozásunk napját, hogy itt, szülőfaludban... itt búcsúzzunk Tőled.

Most itt vagyunk, Laci! És nem tudok szólni, amit gondoltam, azt már... leírtam, kicsit előbbre menve tavaly, 70. születésnapod előtt, amikor nagyszerű könyved elolvastam, hogy legyen a szíved, lehessen már könnyebb, hiszen Te *a garast letted*, megírtál mindent a *szigorúan ellenőrzött mondatok* korából.

(..) a múlt századból
azok a lázas-sebes évek...
s lám éppen azokból

*fáradt szívedben
tizenkét nem tucat évod
kínzó nyomait hordod.*

*De egybetartottad a nyáját
míg igazoltad s védted
az annyiszor vádolt Tiszatájat
és nem rémültél meg
az érdekesebb gondolatoktól...
csöndes hűséggel tetted a dolgod
aztán tudjuk (én ne tudnám?!)
mi lett a vége...
de a lap a te rendelt idődben
– annyi év után ma is kimondom –
legjobb korszakát élte.*

*És most itt van a könyved
hideg tényeivel félelmes
és vádló dokumentum
mert az álságot
és a gyávaságot
még azonmód melegében
pontosan lejegyezted:
mi is volt a vétked a vétkünk
mikor szigorúan (és balgán)
ellenőrzött mondatok
és sorok között éltünk.*

*(Bizony vén és ifjabb kollégák
mai bátor szájhősök
– jobbról és balról –
ti abból az idővallumból
– hogy s hogynem –
rendre kimaradtok...)*

...

*S látod,
aki akkor nem félt,
nem, dehogyis volt bátor,
csak éppen nem mert félni
meglehet (mondták sokan)*

talán vakmerő volt,
most itt áll és dadog,
bár vétke nem volt,
csak versbe-zárt igazsága ...
ami azért lassan szétterült
a nagy magyar homályra...

„Fáj a földnek, fáj minden tagomnak halálod”

mondhatom én is így már,
drága barátom,
szívbéli bátyám,
Te mégis kifogtál a halálon
azzal, hogy elfogadtad: gyóztél!
sokunkat megelőztél.
Szól érted legbensőbb harangom,
szól, zeng az ének,
ajánlom Neked,
és e gyásszal sújtott Nellikének.
Isten papja helyett
leszek a lelked papja,
itt sírod előtt
szólok most helyette,
hiszen Te is az övé voltál,
keresztjével megjelölt Téged,
s tudtad mi az a kereszthordozás,
megint csak Adyt idézem:
*„mikor elhagytak,
mikor a lelkem roskadozva
vittem”...*
És összeköt bennünket ama Lélek
mely akkor is átfúj,
ha nem akarod,
ha nem is kéred.
Vállalt alázatod: az érdem,
s a Te szabad akaratod,
mindig elvszerű döntésed.
Mert a nagy fényt,
a hamis mítoszokat csöndben elkerülted,
de a vállalt terút, mások gondjait
cipelted, vitted!
egyszerűen

és legendák nélkül,
szerényen,
hogyan is írtad leveleid egyikében:
„Az igazság az, hogy belőlem, mindig teljesen hiányzott az önreklámozás képessége, s ezen belül az erre való legcsekélyebb erkölcsi indíttatás is. Vagy másképpen mondva: egyszerűen méltatlannak éreztem magamhoz azt, hogy a kelle-ténél akár a legkisebb mértékben is előtérbe helyezzem magamat. A munkámat igazából ismerők azonban – (...) – úgyis tudják, hogy miket tettem és ez mit ér...”
„...nekem nem állna jól
a mai kaméleon-divat...”
igen mi tudtuk, ki vagy!
Összeköt bennünket,
ha volt valami szép a múltból
megint elmondom, hogy ne feledjék
hogyan tudva- tudják,
volt – (s van még talán)– egy lap
a Tisza partján,
ami több volt, mint egy lap, egy újság,
az volt a „*tiszta táj*”
ahogy egy költőbarátom
írta volt,
s hozzátartozott
a negyedik *T*,
egy ritka főnév:
ez maga a *Tisztesség*
volt,
és ez a *tisztesség*,
ez a *tiszta táj*
adta nekem is,
– mint annyi másnak –
a biztatást,
ha elúszik életünk utolsó hajója...
s egyetlen könyved
holtomig őrzött dedikációja
fölött ama Ady-mottó,
mint valami utolsó
igazoló-
jelentése múltnak és jövőnek:
ezt is Vele üzented nekünk jóelőre:
„*S ha késlekedik az okosság,
Nem poéta-fajták okozzák!*”

S el, már elúszik a költők utolsó hajója...,
siratlak, s búcsúzom Tőled
a *Magyar Írószövetség* nevében,
a drága holtak és még élő hűségesek,
egykori szerzőid nevében.

Látod,
végül már fölszáradt a könnyem,
szíved fölött
e föld,
melyből vétettél,
legyen immár könnyebb!

(Elhangzott a mélykúti Kálvária temetőben, 2005. október 8-án)

Nagy Gáspár

